

Selectie van rijpaardhengsten KWPN

Veterinaire wetenswaardigheden

Foto: Annd Bronkhorst

Foto: René van Bakel

n Rijk-Jan Pleijter

In 1995 als dierenarts afgestudeerd in Utrecht. Sinds 2001 Erkend Paardendierenarts.

De Hoefslag publiceert maandelijks een artikel waarin een veterinair onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkende Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit de klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft vanuit eigen interesses zich in één of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden zijn op basis van die interesses verdeeld. De auteur van dit artikel richt zich op de behandeling van paarden bij mensen aan huis. In de zomermaanden is dat voornamelijk gynaecologie. Pleijter is tevens verantwoordelijk voor de behandeling van gezelschapsdieren op de praktijk. Info: www.dapmoergestel.nl

Elk jaar worden bij het Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland ongeveer 10.000 veulens geboren. Van deze groep paarden worden elk jaar gemiddeld 750 rijpaardhengsten opgegeven voor de hengstenkeuring. Het merendeel van deze hengsten is dan 2,5 jaar. De laatste jaren worden er per jaar ongeveer 20 rijpaardhengsten in het stamboek ingeschreven na een uitgebreide selectieprocedure. In 2004 was dit aantal iets groter. De hengsten worden in deze selectieprocedure niet alleen beoordeeld op grond van hun afstamming, exterieur en sportgegevens. Ze ondergaan ook veterinaire onderzoeken om voor goedkeuring in aanmerking te kunnen komen.

TEKST: RIJK-JAN PLEIJTER

Vanzelfsprekend dienen deze hengsten correct gevaccineerd te zijn bij deelname aan de hengstenkeuring. In dit artikel worden de voorschriften betreffende de vaccinaties belicht. Ook komen veterinaire onderzoeken aan bod die van belang zijn voor de selectie van dekhengsten bij het KWPN.

Hengstenselectie bij het KWPN

De hengstenselectie voor rijpaarden bestaat uit drie bezichtigingen. In november vinden de eerste bezichtigingen in Ermelo plaats. Daar worden de betere hengsten geselecteerd voor de tweede en eventueel derde bezichtiging, begin februari in 's-Hertogenbosch. Vanuit de derde bezichtiging worden hengsten aangewezen voor het verrichtingsonderzoek in Ermelo. Hier vindt de laatste selectie plaats voor inschrijving in het stamboek als dekhengst.

Vaccinatie

Vanaf eind augustus worden de meeste hengsten gestald en in training genomen. Voor de aangifte van de hengstenkeuring is correcte vaccinatie tegen influenza en tetanus verplicht. Een correcte inenting bestaat uit een basisinenting (de hengst wordt twee keer ingeënt en tussen eerste en tweede inenting mag minimaal vier en maximaal tien weken zitten). Daarna moet elk jaar een herhalingsvaccinatie plaatsvinden. De laatste inenting mag niet langer dan één jaar geleden gegeven zijn als de hengst aan de keuring deelneemt. Als de hengst nog nooit is ingeënt, moet de basisvaccinatie nog worden gegeven in september/oktober. Wanneer een hengst wordt aangewezen voor het verrichtingsonderzoek, dient hij voor het verrichtingsonderzoek nog een herhalingsvaccinatie te ontvangen. Er zijn geen inentingen tegen andere ziektes verplicht gesteld. Wel is het aan te bevelen om de jonge hengst voordat hij in training gaat in te enten tegen schimmelinfecties. Daarmee voorkomt u een trainingsachterstand door een schimmelinfectie van de huid.

Röntgenologisch onderzoek

Alle hengsten die voor goedkeuring in aanmerking komen, moeten voldoen aan

de röntgenologische eisen van het KWPN. Daarom besluiten veel eigenaren om vroegtijdig röntgenfoto's van hun hengst te laten maken. Het is immers jammer als een hengst, na maanden getraind te zijn, uiteindelijk röntgenologisch niet gezond blijkt. Voorheen liet een eigenaar zijn hengst eerst door de eigen dierenarts röntgenologisch keuren. Later, als de hengst was aangewezen voor het verrichtingsonderzoek, moest dit nog worden gedaan op de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht. Tegenwoordig worden de hengsten alleen in de tweede bezichtiging toegelaten als de uitslag van het röntgenologisch onderzoek bekend is bij het KWPN. Daarom laten veel eigenaren hun hengsten, voor of in het begin van de training voor de hengstenkeuring, röntgenologisch onderzoeken in Utrecht. Sinds vorig jaar is het ook mogelijk om dit onderzoek te laten verrichten bij een aantal paardenklinieken, waar Erkend Keuringsdierenartsen werkzaam zijn. Die Erkend Keuringsdierenartsen voldoen aan strenge eisen betreffende het keuren van paarden en zijn speciaal door het KWPN aangewezen om deze röntgenonderzoeken te verrichten. Het röntgenologisch

onderzoek van de hengsten kan plaatsvinden vanaf september tot begin januari. De beoordeling van de röntgenfoto's vindt plaats door een centrale beoordelingscommissie, die is ingesteld door het KWPN. De criteria waaraan de röntgenfoto's moeten voldoen zijn door het KWPN vastgesteld. Zo kan het gebeuren dat een hengst röntgenologisch voor de sport acceptabel is, maar voor de fokkerij niet.

Cornageonderzoek

Naast een verplicht onderzoek van het boten beenwerk (röntgenfoto's) dient ook het ademhalingsapparaat van de hengst onderzocht te worden voor de eventuele goedkeuring als dekhengst. Het gaat hier met name om het onderzoek naar cornage. Hierbij wordt onder andere de symmetrie van de beide stembanden beoordeeld met een laryngoscopie. Met een buisvormig instrument wordt achter in de keel gekeken. In de volksmond noemt men dit onderzoek 'spiegelen'. Bij cornage zijn de stembanden asymmetrisch. Dit wordt veroorzaakt door een verlamming of een slecht functioneren van meestal de linkerstmband. Hierdoor zal het paard bij zware arbeid een afwijkend ademgeluid maken. Een hengst met

cornage wordt in principe niet door het KWPN geaccepteerd, omdat deze aandoening erfelijk kan zijn. Vroeger werd een hengst op de hengstenkeuring bij het klinisch onderzoek op cornage getest door middel van het verrichten van zware arbeid. Eén voorbeen werd opgebonden en de hengst werd op drie benen in een zware zandbak gelongeerd. Volgens Piet den Hartog te Borculo (jarenlang veterinaire adviseur bij de hengstselectie) oefenden eigenaren deze niet paardvriendelijke manier van longeren thuis volop. Als een hengst het afwijkende ademgeluid maakte, werd hij verder onderzocht op de Faculteit Diergeneeskunde te Utrecht door middel van laryngoscopie. Later werden alle hengsten voor de laatste bezichtiging 'gespiegeld' op de hengstenkeuring. Sinds vorig jaar is dit veranderd. Nu moet de hengst voor het verrichtingsonderzoek vanaf 2 januari op cornage onderzocht zijn. Dit kan op de Faculteit Diergeneeskunde te Utrecht of bij één van de paardenklinieken waar de Erkend Keuringsdierenartsen werkzaam zijn. Dit onderzoek wordt vastgelegd op video, wat vergelijkbaar met de röntgenfoto's centraal beoordeeld wordt door een commissie. Hengsten die tijdens

het verrichtingsonderzoek een duidelijk afwijkend ademgeluid maken worden opnieuw gespiegeld. Deze tweede beoordeling op cornage kan als consequentie hebben dat de hengst niet in het stamboek wordt ingeschreven.

Klinisch onderzoek

Hengsten die zijn aangewezen voor de laatste bezichtiging worden op de hengstenkeuring onderworpen aan een klinisch onderzoek, uitgevoerd door dierenartsen die door het KWPN zijn aangesteld. Dit onderzoek beslaat een klinische beoordeling van het paard op stand. Daarbij wordt gekeken naar afwijkingen aan onder andere ogen, mond, beenwerk en geslachtsapparaat. Een hengst mag bijvoorbeeld geen onder- of overbeet en geen verschillende voorhoeven hebben. Daarnaast behoren de twee testikels normaal te zijn ontwikkeld. Ook wordt de beweging in stap en draf bekeken op de harde bodem. Wanneer de hengst is aangewezen voor het verrichtingsonderzoek, vindt bij aankomst in het trainingscentrum opnieuw een beoordeling op de harde bodem plaats. Dit gebeurt op de rechte lijn en op de volte. Zijn er op dat moment onregelmatigheden zichtbaar, dan wordt de hengst niet toegelaten tot het verrichtingsonderzoek.

Spermaonderzoek

Een dekhengst die niet goed vruchtbaar is, kan maar een beperkte bijdrage leveren aan de fokkerij. Dit geeft frustraties bij de hengsten- en de merriehouder. Vandaar dat alle hengsten die voor goedkeuring in aanmerking komen, een verplicht spermaonderzoek moeten ondergaan. Dit onderzoek vindt alleen plaats op de Faculteit Diergeneeskunde te Utrecht. De hoeveelheid, de bouw en de beweging van de zaadcellen worden beoordeeld door de hengst twee keer, met een uur tussentijd, op een fantoom te laten dekken en het sperma op te vangen in een kunstschede. Daarnaast worden de afmetingen van de testikels exact vastgelegd. Hierbij geldt ook weer dat het KWPN de eisen voor het spermaonderzoek bepaalt. Op grond

daarvan wordt besloten of de hengst als dekhengst kan worden ingeschreven.

Dopingonderzoek

Als laatste is er de controle op ongeoorloofde middelen, ook wel dopingonderzoek genaamd. De laatste tijd is dit onderzoek zeer actueel in verband met de positieve dopinggevallen op de Olympische Spelen in Athene. Steekproefsgewijs wordt een aantal hengsten tijdens de verschillende bezichtigingen en bij aankomst op het verrichtingsonderzoek onderzocht op de aanwezigheid van ongeoorloofde middelen. De afname van de urinemonsters en de eventuele bloed- en haarmonsters wordt uitgevoerd door dierenartsen die zijn aangewezen door het KWPN. Een internationaal erkend laboratorium voor dopingonderzoek onderzoekt de afgenomen monsters. De lijst met verboden stoffen (dopinglijst) die het KWPN hanteert is dezelfde lijst als die gebruikt wordt bij het dopingonderzoek van de sportpaarden. Deze lijst is te vinden op www.horsesport.org. Bij een positieve dopingtest mag de hengst vanzelfsprekend niet meer aan de selectieprocedure deelnemen. Door het aanvragen van een contra-expertise kan deze beslissing worden aangevochten. Wanneer deze ook positief is, vervallen alle behaalde resultaten. De hengst kan het volgende jaar wel weer deelnemen aan de selectieprocedure. Vanzelfsprekend worden ook acties ondernomen tegen de eigenaren. Deze zijn terug te vinden in het doping- en tuchtreglement van het KWPN.

Er komt dus heel wat kijken bij het aanwijzen van een jonge hengst als dekhengst. Behalve exterieureisen, geschiktheid als sportpaard en bewezen pedigree behoort het dier aan strenge veterinaire eisen te voldoen om zo een gezond Nederlands sportpaard te kunnen fokken. <

Volgende maand bespreekt Hans van Gils winteraandoeningen bij het paard.